

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра «Міжнародні економічні відносини»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кон'юнктура економіки зарубіжних країн

Освітня програма: Міжнародний бізнес

Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Затверджено на засіданні кафедри
Міжнародні економічні відносини
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	КОН'ЮНКТУРА ЕКОНОМІКИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН обов'язкова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач	д.е.н., доц. Переверзева Анна Василівна
Контактна інформація викладача	(061)769-82-53 annapereverzeva069@gmail.com
Час і місце проведення навчальної дисципліни	Згідно з розкладом (предметна аудиторія кафедри)
Обсяг дисципліни	120 год., 4 кредити, лекції – 26 год, семінарські заняття – 22 год., самостійна робота – 72 год. Вид контролю: іспит
Консультації	2 години 1 раз на тиждень згідно з графіком консультацій
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
Пререквізити: Вивчення дисципліни «Кон'юнктура економіки зарубіжних країн» базується на загальних знаннях дисциплін «Міжнародний менеджмент і маркетинг», «Глобалізація і транснаціоналізація світової економіки», «Міжнародні економічні інституції», «Міжнародна економічна інтеграція». Постреквізити:	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
Дисципліна «Кон'юнктура економіки зарубіжних країн» (КЕЗК) є складовою частиною загальноосвітньої підготовки фахівців з міжнародного бізнесу, рівня бакалавр. Предметом курсу є аналіз кон'юнктури економіки країн світу. Вивчення кон'юнктури економіки інших країн світу є основою для визначення перспективних ринків для виходу та успішної діяльності. Попередній аналіз дозволяє уникнути помилок та сформулювати стратегічне бачення для прийняття рішення на користь експортної діяльності підприємства. Враховуючи посилення процесів глобалізації та інтернаціоналізації, економіка України повинна протистояти сучасним глобальним викликам та переформатувати систему господарювання таким чином, що адаптувати її до умов зовнішнього середовища за умови збереження власної ідентичності. Програма віддзеркалює теоретичні засади вивчення кон'юнктури економіки зарубіжних країн, визначає особливості формування міжнародних економічних на основі кон'юнктурного аналізу, оцінка впливу країн-лідерів на світові кон'юнктурні коливання, особливості адаптації країн до світової кон'юнктури економіки, методику дослідження кон'юнктури економіки зарубіжних країн та її аналіз. інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов загальні компетентності: ЗК 03. Здатність навчатися та бути сучасно навченим. ЗК 04. Здатність планувати та управляти часом. ЗК 05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 07. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій. ЗК 08. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 11. Здатність працювати в команді.	

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 04. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях;

СК 05. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного бізнес-середовища та вміти адаптуватися до них;

СК 06. Аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг з точки зору кон'юнктурних коливань, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі;

СК 11. Проводити дослідження економічних явищ та процесів у різних країнах світу з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків;

СК 12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин в цілому та міжнародного бізнесу зокрема.

СК 14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

СК 15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування економіки зарубіжних країн для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

СК 16. Постійно підвищувати теоретичний рівень знань щодо кон'юнктури економіки зарубіжних країн, генерувати їх та застосовувати на практиці.

Очікувані програмні результати навчання:

РН 1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

РН 3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

РН 4. Систематизовувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендегенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН 7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН 8. Розуміти, виділяти й описувати нові кон'юнктурні явища, процеси і тенденції в економіці різних країн;

РН 9. Розуміти і вміти застосовувати сучасні методи та теорії розв'язання складних задач у сфері економічної кон'юнктури економіки;

РН 10. Ідентифікувати та виокремлювати особливості моделей економічного розвитку різних країн світу;

РН 12. Здійснювати комплексний аналіз кон'юнктури економіки країн світу, зіставляти та порівнювати їх, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування;

РН 13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

РН 15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

РН 16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

РН 18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності

функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

РН 24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу і методи моніторингу кон'юнктури економіки зарубіжних країн;

РН 25. Презентувати результати дослідження, на базі яких розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

формування знань, умінь і навичок у частині методики дослідження та аналізу кон'юнктури економіки зарубіжних країн із використанням актуальних міжнародних інформаційних джерел.

5. Завдання вивчення дисципліни

- визначити сутність та зміст основних категорій економічної кон'юнктури;
- проаналізувати кон'юнктуру економіки окремих країн світу;
- зрозуміти економічний потенціал світової економіки, процесів глобалізації та регіоналізації світового економічного простору;
- отримати навички оцінювання позицій окремої країни у світі;
- систематизувати виклад особливостей національних моделей та тенденцій соціально-економічного розвитку країн світу;
- набути навичок аналітичного оцінювання ефективності моделей економічного розвитку окремих країн;
- здійснити порівняльний аналіз розвитку української економіки та економік інших країн світу, а також застосування до української економіки зарубіжний досвід ефективного господарювання;
- сформувати власне уявлення студентів стосовно подальших шляхів соціально-економічного розвитку України.
- підготуватися до самостійного аналізу кон'юнктури економіки окремої країни світу на основі інформаційних джерел.

6. Зміст навчальної дисципліни

Основними формами навчальної роботи при вивченні дисципліни є лекційні та семінарські заняття. Курс поділяється на 4 змістовних модулі, які включають 12 тем. Перший змістовний модуль передбачає вивчення теоретичних аспектів кон'юнктури економіки, другий - теоретичні та практичні аспекти аналізу економічної кон'юнктури, третій – аналіз кон'юнктури економіки зарубіжних країн, четвертий - вплив кон'юнктури економіки зарубіжних країн на становлення зовнішньоекономічних зв'язків з Україною.

Змістовий модуль 1. Сутність та структура економічної кон'юнктури

Тема 1. Цілі та завдання кон'юнктурних досліджень

Місце і значення дослідження кон'юнктури в рішенні економічних завдань. Значення кон'юнктурних досліджень в прискоренні науково-технічного прогресу. Вивчення кон'юнктури як найважливіший елемент вироблення економічної та науково-технічної політики. Роль кон'юнктурних досліджень в підвищенні ефективності міжнародних відносин, забезпеченні конкурентоспроможності національного експорту. Цілі і завдання кон'юнктурних досліджень. Аналіз і прогноз як основні етапи кон'юнктурного дослідження. Методологічна база кон'юнктурних досліджень. Функції кон'юнктурних досліджень в рамках концепції маркетингу. Розвиток кон'юнктурних досліджень в зарубіжних країнах

Тема 2. Сутність та еволюція поняття «економічна кон'юнктура»

Походження і первісне значення терміну «кон'юнктура». Сфери використання поняття «кон'юнктура». Еволюція трактування економічної наукою поняття

«кон'юнктура» («економічна кон'юнктура»). Підходи до визначення і тлумачення поняття «кон'юнктура», загальні риси та специфіка. Теорія відтворення як методологічна основа вчення про кон'юнктуру. Об'єкти вивчення та складові частини економічної кон'юнктури: загальногосподарські (господарська) кон'юнктура і товарна кон'юнктура (кон'юнктура товарного ринку). Просторові і тимчасові рамки економічної кон'юнктури

Тема 3. Фактори та умови формування економічної кон'юнктури

Економічна кон'юнктура як багатофакторне явище. Сутність і визначення поняття «кон'юнктуруотворюючий фактор». Фактори формування кон'юнктури і загальні умови відтворення. Системи класифікації кон'юнктуруотворюючих факторів. Класифікаційні ознаки і групи факторів. Фактори виробництва, споживання, розподілу та обміну. Інші системи класифікації. Роль окремих факторів у формуванні кон'юнктури і характер їх взаємодії. Механізм формування кон'юнктури і явища, що характеризують економічну кон'юнктуру. Загальні умови розвитку кон'юнктури. Зовнішнє середовище і її вплив на фактори формування кон'юнктури

Тема 4. Державне регулювання економічної кон'юнктури

Державно-монополістичне регулювання економічної кон'юнктури. Еволюція форм і характеру впливу монополій на розвиток кон'юнктури. Цілі, функції і форми державного регулювання економіки. Політика регулювання сукупного попиту і пропозиції. Ємність ринку. Проблеми регулювання економічної кон'юнктури на міжнародному рівні. Інтеграційні процеси та їх роль у розвитку кон'юнктури

Змістовий модуль 2. Теоретичні та практичні аспекти аналізу економічної кон'юнктури

Тема 5. Інформаційно-статистична база кон'юнктурного дослідження

Джерела вивчення кон'юнктури. Класифікація і можливості використання найважливіших груп джерел для аналізу економічної та товарної кон'юнктури. Показники економічної кон'юнктури і їх класифікація. Кількісні (статистичні) показники кон'юнктури. Основні і похідні, абсолютні і відносні, вартісні і натуральні показники. Якісні показники кон'юнктури. Кон'юнктурна симптоматика. Система показників, що характеризують економічну кон'юнктуру. Статистика національних рахунків - основа систематизації інформації про економічної кон'юнктури. Динаміка реального ВВП, чисельності робочої сили і населення, їх похідних. Валовий національний продукт, його динаміка і структура на стадіях виробництва, розподілу і споживання (кінцевого використання). Структура і показники особистого споживання. Розміри і структура державного бюджету. Урядові закупівлі та трансфертні платежі. Військові витрати, витрати на НДДКР і освіту. Державні капіталовкладення. Динаміка і структура валових внутрішніх капіталовкладень. Вкладення в товарно-матеріальні запаси і в основні фонди. Динаміка і структура зовнішнього товарообігу. Вивіз капіталу. Дефлятор ВВП. Показники, що характеризують стан кредитно-грошової сфери, практичне застосування формул Лайсперіса і Пааше, індекс Фішера

Тема 6. Аналіз елементів кон'юнктури економіки країн світу

Класифікація країн у світовій економіці. Типологічна структура країн світу. Варіативність моделей економічного розвитку держав світу. Детермінанти економічного успіху країн-лідерів. Світовий товарний ринок як об'єкт дослідження товарної кон'юнктури. Сутність і визначення поняття «кон'юнктура товарного ринку». Теоретичний та прикладний підходи до тлумачення цього поняття. Співвідношення та взаємовплив економічної кон'юнктури і кон'юнктури товарного ринку

Змістовий модуль 3. Кон'юнктура економіки зарубіжних країн

Тема 7. Економічна кон'юнктура США і Канади

Місце США у світовій економіці. особливості історії економічного розвитку США в XX ст. Загальна характеристика економіки США. Фактори економічного розвитку економічної кон'юнктури США. Структура економіки США. Економічна політика США. Оцінка та перспективи розвитку американської економіки. Загальна характеристика економіки Канади. Особливості макроекономічної моделі розвитку Канади. Сучасний стан економіки Канади та перспективи її розвитку. Інтеграційні процеси у Північній Америці (Північноамериканська зона вільної торгівлі (NAFTA)). Передумови створення Переваги країн-членів від вступу NAFTA

Тема 8. Економічна кон'юнктура Китаю

Місце КНР у світовій економіці. Особливості китайської моделі розвитку. Структура і динаміка розвитку кон'юнктури економіки Китаю. Внутрішня економічна політика КНР. Зовнішньоекономічна політика КНР. Проблеми розвитку сучасної китайської економіки. Особливості ділової етики КНР. Міжнародна конкурентоспроможність економіки Китаю

Тема 9. Економічна кон'юнктура нових індустріальних країн

Характеристика та фактори економічного розвитку нових індустріальних країн. Регіональні особливості нових індустріальних країн Південно-Східної Азії: а) НІК першого покоління «дракони» (Гонконг, Південна Корея, Тайвань, Сінгапур); б) НІК другого покоління «тигри» (Малайзія, Індонезія, Таїланд). НІК Латинської Америки (Аргентина, Бразилія, Мексика)

Тема 10. Економічна кон'юнктура Японії

Місце Японії у світовій економіці. Загальна характеристика економіки Японії. Фактори і динаміка економічного розвитку Японії. Японське «диво». Внутрішня економічна політика Японії. Зовнішньоекономічна політика Японії. Основні риси моделі економічної динаміки Японії. Японське «диво» та його чинники. Проблеми розвитку сучасної японської економіки. Особливості ділової етики Японії

Тема 11. Економічна кон'юнктура країн ЄС

Характеристика економічного розвитку країн ЄС в другій половині XX ст. Особливості сучасного економічного розвитку західноєвропейських країн. Основні проблеми європейської економіки. Досвід структурних перетворень в ЄС. Особливості економіки провідних країн Західної Європи. Місце ФРН у глобальній та європейській економіці. Позиції Франції у світовій економіці

Змістовий модуль 4. Вплив кон'юнктури економіки зарубіжних країн на становлення зовнішньоекономічних зв'язків з Україною

Тема 12. Аналіз впливу кон'юнктури зарубіжних країн на національну економіку

Місце України в світовій економіці. Економічний потенціал. Фактори економічного розвитку. Особливості зовнішньоекономічних зв'язків. Основні форми економічного співробітництва між Україною і ЄС та їх розвиток. Україна і Співдружність незалежних держав. Економічне співробітництво між Україною і США: невикористаний потенціал. Торговельні відносини України з Російською Федерацією. Україна - Латинська Америка: проблеми економізації двосторонніх відносин. Господарські зв'язки України з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону. Україна - Африка: напрями й форми партнерства

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	К-сть год.
----------------	-------------------	-----------------------------------	-------------------

1.	Цілі та завдання кон'юктурних досліджень	Лекція, семінар, самостійна робота	9
2.	Сутність та еволюція поняття «економічна кон'юнктура»	Лекція, семінар, самостійна робота	9
3.	Фактори та умови формування економічної кон'юнктури	Лекція, семінар, самостійна робота	10
4.	Державне регулювання економічної кон'юнктури	Лекція, семінар, самостійна робота	10
5.	Інформаційно-статистична база кон'юктурного дослідження	Лекція, семінар, самостійна робота	10
6.	Аналіз елементів кон'юнктури економіки країн світу	Лекція, семінар, самостійна робота	10
7.	Економічна кон'юнктура США і Канади	Лекція, семінар, самостійна робота	10
8.	Економічна кон'юнктура Китаю	Лекція, семінар, самостійна робота	10
9.	Економічна кон'юнктура нових індустріальних країн	Лекція, семінар, самостійна робота	10
10.	Економічна кон'юнктура Японії	Лекція, семінар, самостійна робота	12
11.	Економічна кон'юнктура країн ЄС	Лекція, семінар, самостійна робота	12
12.	Аналіз впливу кон'юнктури зарубіжних країн на національну економіку	Лекція, семінар, самостійна робота	8

8. Самостійна робота

Кожна тема передбачає питання для самостійного опрацювання. Загальний обсяг самостійної роботи за дисципліною складає 72 години для денного відділення та 112 для заочного відділення.

Метою самостійної роботи є набуття компетенцій самостійного опрацювання матеріалів курсу з метою отримання повного обсягу знань в межах навчальної програми та формування у здобувачів вищої освіти аналітичних здібностей через виконання завдань поза аудиторними заняттями.

Дисципліна передбачає виконання індивідуального завдання «Вивчення та аналіз кон'юнктури однієї з країн світу (за вибором студента)». Методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.zp.edu.ua/course/view.php?id=2104>.

Питання, які виникають в процесі самостійного опрацювання матеріалу курсу та підготовки індивідуального завдання вирішуються під час обов'язкових консультацій 2 години раз на тиждень, відео-конференцій в системі Zoom, повідомлення у системі Moodle та через сервіс Viber

9. Система та критерії оцінювання курсу

Навчальна дисципліна «Кон'юнктура економіки зарубіжних країн» світових товарних ринків» викладається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Тематика дисципліни розрахована на 4 змістовних модулів, які містять 12 тем та індивідуальне завдання. Підсумкова кількість балів виставляється як сума балів за усіма поточними формами контролю та підсумковим контролем, передбаченими робочою програмою навчальної дисципліни. Методи контролю: поточний контроль (контроль відвідування занять студентом, усне опитування, фронтальне опитування, індивідуальне опитування, письмові контрольні роботи, доповіді, розв'язання ситуаційних завдань, написання есе); підсумковий контроль (екзамен – форма підсумкового контролю, яка полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на семінарських заняттях, індивідуального завдання, а також на самостійній роботі та завдань до заліку). Сумарний результат містить 100 балів

Поточне тестування												Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Модуль 1						Модуль 2								
Змістовний модуль 1		Змістовний модуль 2				Змістовний модуль 3					Змістовний модуль 4	Індивідуальне завдання	20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	20		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Контроль знань здобувачів вищої освіти *заочного відділення* здійснюється шляхом виконання індивідуального завдання та подальшим його захистом й презентацією. Методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.zp.edu.ua/course/view.php?id=2104>.

10. Політика курсу

Політика курсу базується на Положенні про систему забезпечення НУ «Запорізька політехніка» якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості). Режим доступу:

http://www.zntu.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_zabezpechennia_yakosti.pdf

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. Перескладання модулів (рубіжний контроль) відбувається тільки при наявності поважної

причини пропуску із обов'язковим дозволом деканату.

Політика щодо академічної доброчесності: Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, досягнення результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел при виконанні проектних завдань. Списування під час рубіжного контролю та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. Обов'язкове вимкнення мобільних девайсів під час відвідування занять в аудиторії.

В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині і т. інш.) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання Moodle про стан виконання завдань та раз на тиждень – за графіком консультацій - виходити на онлайн-консультацію.

Політика дотримання прав та обов'язків здобувачів вищої освіти. Права і обов'язки здобувачів вищої освіти відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».